

Mot i brystet, vett i pannen

Anne Louise Berg har nå avsluttet sitt statsstipendiat i malerfaget med å gjennomføre etter- og videreutdanningen ved Odense Tekniske Fagskole i Danmark. Til høsten gir hun seg kunsthistorien i vold. Og den neste malerstipendiaten er faktisk Bergs yrkesskolelærer fra Gjøvik, Erlend Mæhlum.

Av Siv Loraine Seljevold (tekst og foto)

Hun føler seg en smule kritisert fra malerfagshold, men biter i seg utsagn om at hun nå kommer til å forsvinne fra malerfaget og inn i kunsthistorien. - Før i tiden gikk man i lære hos faren sin eller en annen maler, lærte alle teknikkene, og det var ikke noe spesielt ved det. Nå har det blitt veldig spesielt å kunne litt mer, og sånn skal det egentlig ikke være, fastslår Anne Louise.

Kreativ tenking, mer utfordrende oppgaver, å få være med på planleggingen av hele konseptet når noe skal males, er arbeid som passer Anne Louise. Foruten fargeplanlegging vil hun jobbe med dekorative teknikker og restaurering. - Malerfaget kan by på utrolig mange muligheter, det er så mye mer enn å bare stå og rulle, sier hun.

Kunsthistoriestudiet velger hun for å kunne utvide jobbmulighetene sine ytterligere siden. Hun ønsker å «gjøre noe litt annet», å slippe tungt rutinearbeid, generelt få mer innsikt i både arkitektur, kunst og stil og ha muligheten til å komme seg inn på det akademiske marked. Hvor lenge hun skal studere er ennå ikke bestemt, men det blir ved universitetet i Bergen. - Faget der er mer helhetlig, mer filosofisk- og malerfagsrettet enn ved Universitetet i Oslo, forklarer hun.

Når jeg spør hva slags arbeidsoppgaver hun ikke ønsker seg, kommer det kontant: - Å stå på nybygg

og sparkle 1000 m gipsflater. Men noen må gjøre det også, og det er det man tjener penger på. Det er ikke så mye penger i det jeg holder på med. F.eks. er maksimum 5% av alt malerarbeid dekorarbeid, sier hun.

Dansk og europeisk versus norsk

Etter avsluttet stipendiatstilling ved de Sandvigske samlinger på Maihaugen, tok Anne Louise forberedende på universitetet i fjor høst. Som en av totalt fem-seks norske utsendinger i løpet av de siste årene, dro hun deretter til Odense. Her leverte hun en oppgave inspirert av studietur til antikkens Hellas - og fikk toppkarakter.

Over tretti uker har hun fått entusiastisk innføring i design, form og farge, renovering og virksomhetslære (som har med regnskap, bygningskonstruksjoner, materialer og lover og regler å gjøre). På pensum sto stillere fra slutten av 1800-tallet og frem til modernismen, via Art Deco, Art Nouveau og Corbusier, inkludert bruk og blanding av både kalkmaling og linoljemaling.

Fantasi og tegning har friere spillerom på skolen enn det man er vant til fra Norge. Anne Louise mener fornøyd å ha opplevd den mer kunst-fokuserte læringsformen man finner i malerfaget utenfor fedrelandet: - I Norge er en maler kun en maler, sier hun, mens i f.eks.

som skal brukes. Sjekklister bør arkiveres for å lette fremtidig vedlikehold.

Det er viktig å kontrollere at forbehandling og sjiktykkelse oppfylles, samt at de riktige produktene blir brukt i henhold til anvisningene. Kontrollen må omfatte både våtfilm, tørrfilm og vedheft. I enkelte tilfeller anbefales prøvemaling for å teste om malingen sitter. Overflater som prøvemalet, bør tørke i minst en uke før vedheftsprøven gjennomføres.

Maleren bør kjenne duggpunktet for flaten som males.

Vanskelige overflater

Noen av de såkalte vedlikeholdsfrie platene kan være et problem, for eksempel plastisolbelagte flater. Plastisol er en blanding av bindemidlet PVC og mykgjørere. En plastisolflate har et tykkere over-

flatesjikt enn andre fabrikk-lakkerte flater. Mykgjøreren forsvinner med tiden. Men så lenge det fins en betydelig mengde mykgjørere i platen, vil det være fare for myknervandring. Det innebærer at malingsjiktet som påføres, blir tykt og klebrig. Resultatet blir rask nedsmussing.

Hvis man er i tvil om flaten er behandlet med plastisol, anbefales prøvemaling. Dersom det er en plastisolflate, må en egen plastisolstopper benyttes. Flaten må vaskes skikkelig med høytrykksspyler.

I tillegg til å rustbeskytte, kan maling av pre-lakkerte fasader gi mer liv. Den opprinnelige fabrikk-lakkerte plateoverflaten har en nærmest slett og livløs overflate. Mulighetene er til stede for å gjøre den nymalte platen både mer levende og vakker. Firmanavn og logoer kan males. Flere effektmalinger er kommet til, for eksempel maling med

Danmark er man mer i grenselandet mot interiørarkitekt.

Krise for faget

I følge Anne Louise Berg har det kun vært fem malerelever fordelt på linjene i Oslo og Akershus det siste året. Dette representerer selvsagt rekrutteringskrise for malerme, som hun mener har hatt dårlige utdanningsmuligheter i det siste, og kanskje har vist seg fra en lite attraktiv side. - 80-tallet var preget av Aker Brygge og kilometermaling, det har vært strie og sparkling av gipsflater, det er det malerfaget har gått ut på, dømmer hun. Hun etterlyser samme yrkesstolthet hennes første læremester smittet henne med, og påpeker problemet med at de beste malerne ikke ser det som bryet verdt å ha med seg en lærling.

Fremtidstrender

Anne Louise tror fremtidens maler blir mer spesialisert. Mens mengden ufaglærte vil øke, styrkes også kontrasten mellom disse og de få som utdanner seg, som hun mener vil bli flinkere. Hun spår at håndverket vil komme til heder og verdighet igjen, noe som igjen fostrer mer yrkesstolthet.

Hun mener å merke større åpenhet og kommunikasjon mellom maler og interiørarkitekter. Siden interiørarkitektene ikke har bakgrunn i maling, mener Anne Louise at de ikke kan beskrive og fortsette hvordan ulike teknikker virkelig vil ta seg ut. Man merker tendenser til at malerfirmaene i større grad utfører hele konseptet også her i Norge. Likevel, kommer det fra Anne Louise: - Håndverkerne utenfor Norge er tiltrodd mye større ansvar og kunnskap, de har frihet til å være med på planleggingen, ikke bare å utføre en ferdig beskrivelse.

Oppfordringer

I Danmark har maleryrket blitt et kvinneyrke, og jentene kommer også her, i følge den unge maleren. Det er flest fordeler ved å være kvinne i dette yrket, forteller hun: - man får alltid den hjelpen man trenger! Det er bra med begge kjønn på alle arbeidsplasser ellers blir det litt for sært, sier hun.

- Hva er det viktigste man må lære som maler? - Se litt lenger enn svennebrevet, ta litt mer utdanning - inkludert tegneundervisning, man må mase og stå på for å få de jobbene og den utdannelsen man vil. Man kan godt ta kveldsundervisning e.l. på egenhånd hvis ikke arbeidsgiver er villig til å betale for den; vise eget initiativ - for da får man jobb, formaner Anne Louise Berg.

Avslutningsoppgaven til Anne Louise Berg i Odense var fargeplanlegging inne i et universitet. Her ser vi en trappeoppgang med greskinspirert søyle i bakgrunnen.

glimmer som lanseres under slagordet «rustbeskyttelse med fantasi». På den måten kan fasaden få en personlig karakter.

Forsømt område

Mange malere møter sjelden stål og platefasader. Kanskje maler de enkelte ganger noen rekkverk og gjerder, men ellers beskjefteger de seg lite med slike materialer. Men selv om stål og platefaser krever spesielle forholdsregler og en viss kunnskap, er det ingen grunn for vanlige malermestre å holde seg helt unna dette området, mener Arne Lie.

- Maling av stål og platefasader er et viktig, men nedprioritert område. Mange huseiere tenker at når disse platene har holdt i 40 år, så holder de 40 år til. Men det kan bli dyrt for dem. Og en malermester som først har jobben med å male veggene

på et hus, bør tenke over om han ikke skal ta taket med det samme.

Lie er også opptatt av det estetiske. Det er ingen grunn til å beholde plater og blikkenslagerarbeid i farger som bryter med bygningen forøvrig. Han viser til at det fins grunning og maling for omtrent ethvert underlag, for eksempel takrenner av plast som mange tror er umulig å male over.

- En annen ting er at feil konstruksjon kan bidra til rustskader. Metallkonstruksjoner må ikke ha for kort avstand mellom bjelkene, noe som vanskeliggjør rustbeskyttelsesmaling av flater som vender mot hverandre. Bygg slik at regnvann ikke blir liggende, men sørg for drenering eller konstruksjoner som er åpne i bunnen.